

Секція 22. Філософські науки

Несправа Микола Вікторович

кандидат філософських наук,

доцент кафедри соціальних дисциплін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЯ В КОНТЕКСТІ ОСНОВНИХ ПАРАДИГМ ТЕОРЕТИЧНОЇ ДУМКИ ЄВРОПИ

В ході дослідження ставлення теоретичної думки Європи до релігійного питання, ми виділили чотири основні теоретично-методологічних парадигми розгляду даної проблематики: реалізм, лібералізм, неомарксизм та соціальний конструктивізм.

Прихильники реалізму вважають, що релігія не в змозі змінити риси поведінки людини і тому не може розглядатися як чинник, що визначає економічні та політичні відносини. Внаслідок цього в рамках реалізму розгортається пануюча теорія і практика секуляризму [1]. Представники цієї парадигми є прибічниками ідеї необхідності секуляризації суспільного життя, вважаючи необхідним звужити сферу впливу релігійних інститутів на економіку, політику, культуру і освіту тощо, змінюючи суспільні функції релігії.

Прихильники лібералізму вважають, що християнство є першоджерелом демократичної правової держави, оскільки християнська релігія поклала в основу ідеї держави докази рівності, єдності, братерства всіх людей. Утім вони тлумачать християнство у протестантському дусі, відкидаючи традиційні християнські релігійні інститути, але зберігаючи при цьому християнську віру [2]. Під активним впливом лібералізму

виникають перші ідеї про шкоду націоналізму та про певну європейську «єдність у різноманітності».

Прихильники неомарксистських теорій вважають (на відміну від класичних марксистів), що економічний базис і надбудова є взаємозалежними. Отже релігія, як вагома складова надбудови, за певних умов здійснює потужний вплив на соціальні, у тому числі економічні процеси. Зокрема це можна побачити у констатації неомарксистами факту, що християнські країни мають кращі економічні показники та показники соціального розвитку, ніж більшість мусульманських країн. Отже, неомарксистичні уявлення про простір міжнародних відносин у вигляді глобальної імперії, периферія якої залишається під гнітом центру і після здобуття раніше колоніальними країнами своєї політичної незалежності. Це проявляється у нерівності економічних обмінів та нерівномірному розвитку.

Прихильники парадигми соціального конструктивізму показують кореляцію між основною релігією країни і функціонуванням соціальних установ та економічних організацій. Наприклад, показують сильні вертикальні соціальні зв'язки в суспільстві з католицизмом, потужні горизонтальні зв'язки з протестантизмом [3]. Зокрема, представники соціального конструктивізму вказують, що іслам виступає ґрунтом тих рис соціальної поведінки, які не є властивими для Європи.

Ми вважаємо, що уявлення про небезпеку процесів розмивання європейської ідентичності в рамках поширених в Європі теоретико-методологічних парадигм (реалізм, лібералізм, неомарксизм та соціальний конструктивізм) можливо насамперед в рамках дискурсу парадигми соціального конструктивізму, який володіє ефективними інструментами фіксації кореляції між релігійними факторами та їхнім впливом на розвиток соціальних процесів.

Література

1. Дэвис Н. История Европы / Норманн Дэвис // Пер. с англ. Т.Б. Менской. – М. : Издательство АСТ, 2006. – 944 с.
2. Медведев С. А. Христианские корни европеизма: Науч.-аналит. обзор / Ин-т Европы // С. А. Медведев. - М.: ИНИОН, 1990. – 214 с.
3. Berger P. L. The Desecularization of the World: A Global Overview / The Desecularization of the World: Resurgent Religious and World Politics // Ed. by Peter Berger. – Washington, D.C.: Ethic and Public Policy Center, 1999. - 143 p.